

„Vrgorac nekad“: virtualni čuvar povijesti starog Vrgorca, njegovih priča, ljudi i lokalnog identiteta

Branko Radonić

Vrgorac nekad

Vrgorac je srednjovjekovni gradić u srednjoj Dalmaciji, strateški smješten na sjecištu puteva iz unutrašnjosti prema moru. Istoimena krajina je zaokružena funkcionalna i geografska cjelina koja se pruža između planinskog lanca Biokovo-Rilić i granice s Bosnom i Hercegovinom. To je mjesto zanimljive i dinamične povijesti, o čemu svjedoče brojni arheološki lokaliteti i povijesni izvori u hrvatskim i stranim arhivima. Vrgorac je bio sjedište stare župe Gorske, kasnije osmanlijske nahije, mletačkog teritorija - krajine, a od vremena francuske uprave 1807. i općina, kroz 19. i 20. stoljeće najčešće u sastavu makarskog kotara.

Usprkos njezinu bogatstvu, Vrgorac svoju povijest ne istražuje jer nema institucija poput muzeja, arhiva ili instituta koje bi se bavile tim poslom, a koji je izuzetno važan za lokalni kulturni identitet ovog kraja. Zato se događa kolektivni zaborav čak i vitalno važnih događaja za lokalnu zajednicu. Detalje gubimo za svega nekoliko godina, a važnija sjećanja na događaje traju onoliko koliko traje život pojedinca koji je njima svjedočio. Ako se povijest ne arhivira, ne istražuje, analizira, objavljuje i prezentira, onda nema tko prenijeti kolektivno pamćenje s jedne generacije na drugu, a time se čini nepopravljiva šteta jednoj maloj zajednici poput Vrgorca.

Međutim, nema smisla čekati dok Vrgorac dobije institucije za čuvanje pamćenja i dok se iz poboja razvije njegova historiografija, već je potrebno ne gubiti dragocjeno vrijeme i odmah djelovati. Iz toga razloga sam pokrenuo projekt „Vrgorac nekad“ koji ima za cilj čuvati sjećanje i istraživati povijest Vrgorca kroz sličice društvenog života njegovih stanovnika i tako kreirati vrijedan povijesni mozaik za generacije koje dolaze.

Bačvari obitelji Trlin, Vrgorac 50-ih godina

Još od kraja studija povijesti i geografije u Zadru te povratka u Vrgorac pisao sam povijesne tekstove na lokalnim blogovima i tiskanima medijima. Građani su mi već tada počeli donositi stare fotografije iz svojih obiteljskih albuma. Fotografije bih skenirao i vraćao im originale, jer mi njihovo čuvanje nije bilo od presudne važnosti, dovoljna mi je digitalna kopija. Ta činjenica je uvelike olakšavala suradnju jer građani, logično, nisu bili skloni poklanjati svoje obiteljsko blago. Ali čak da bi samo i posudili fotografije za skeniranje, bilo je potrebno steći njihovo povjerenje, jer su mnogi imali iskustva iz prošlosti da su za različite privatne ili javne potrebe posuđivali svoje obiteljske fotografije, ali ih nikad ne bi dobili natrag.

Ipak, ovakvim vidom suradnje s građanima fotografije su ipak bile dostupne samo meni, ali ne i široj javnosti pa sam zato 2. ožujka 2015. na Facebooku pokrenuo stranicu „Vrgorac nekad“. Radi se o osobnom projektu

čiji se rezultati koriste i u aktivnostima Društva prijatelja vrgorske starine, udruzi kojoj sam inicijator i predsjednik. Od samog početka svaka je fotografija skenirana u visokoj rezoluciji, dobila je svoj redni broj i opis (ili opis šireg povijesnog događaja čiji detalj prikazuje), inicijale vlasnika, a mnoge od njih imaju i numerirane inačice kako bi građani mogli sami upisivati imena i prezimena osoba koje prepoznaju.

Društvena mreža se zaista pokazala kao vrlo zahvalan medij za ovakav projekt jer zahvaća sve skupine stanovništva, od mladih do umirovljenika, neovisno o mjestu boravka, što je bilo jako važno s obzirom da Vrgorac ima brojnu dijasporu u domovini, diljem Europe, u Americama, Australiji i Novom Zelandu. Dijaspore se na taj način vrlo usko povezala sa zavičajem svojega podrijetla i s njime razmijenila svoja sjećanja. Ista stvar se dogodila i u samom Vrgorcu, na relaciji stari-mladi.

Do ovoga trenutka više od tri stotine građana je posudilo svoje fotografije za „Vrgorac nekad“, objavljeno je preko tisuću starih fotografija Vrgorca i njegovih sela i zaselaka, a na njima se nalazi barem desetak tisuća stanovnika Vrgorske krajine od kojih velika većina odavno više nije među nama. Brojke su tim značajnije kada se zna da cijela Vrgorska krajina danas broji oko pet tisuća stanovnika.

Ovim projektom stare fotografije Vrgorca (i ljudi na njima) su ponovno oživjele, inače bi skrivene u nekoj ladici bile osuđene na propast zaborava i „zuba vremena“. Ovako su sačuvane i omogućile su popularizaciju lokalne povijesti u najširoj javnosti koja je prezentirana na svima razumljiv i dostupan način. I što je najvažnije – čuvaju vrgorski lokalni identitet.

Ovim projektom stare fotografije Vrgorca (i ljudi na njima) su ponovno oživjele, inače bi skrivene u nekoj ladici bile osuđene na propast zaborava i „zuba vremena“. Ovako su sačuvane i omogućile su popularizaciju lokalne povijesti u najširoj javnosti koja je prezentirana na svima razumljiv i dostupan način. I što je najvažnije – čuvaju vrgorski lokalni identitet. ■

Limena glazba Vrgorac

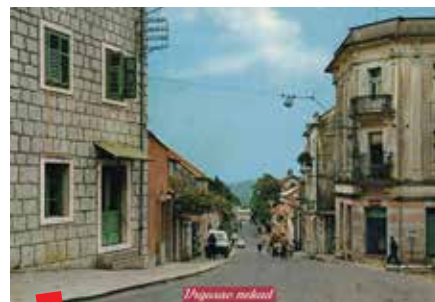
Vrgorac, 60-ih godina

Rondari župe Vrgorac

Centar Vrgorac, najstarija ulica Pijaca 1913.

Facebook stranica Vrgorac nekad

Čekupanje vune, Ercegovo selo, Vrgorac, 70-ih godina

INFO

Vrgorac nekad pogledajte na:
<https://www.facebook.com/Vrgoracnekad/>

Kontakt: Branko Radonić, arhiv.vrgorcanin@gmail.com